

**Vi vil ikke være i nærheten av å nå klimamålene
hvis vi utelukkende lener oss på effektivisering
og teknologitiltak. Vi er helt avhengig
av tiltak som effektivt kutter
overforbruket gjennom
å endre måten
vi lever på
i dag.**

Konklusjon fra rapporten
*Towards a fair consumption space for all:
Options for reducing lifestyle emissions in Norway, april 2024.*
Utgitt av FIVH/Hot or Cool Institute i Berlin.

stifinner substantiv

BØYNING en

ETYMOLOGI etter engelsk *pathfinder*, sammensatt av *path* «sti»; se *sti*; og *finder* «finner»; se *finner*; trolig etter navnet på helten *The Pathfinder* i James Fenimore Coopers (1789–1851) roman med samme navn (1840); i denne betydningen jf. tysk *Pfadfinder*

BETYDNING OG BRUK

1 person med god evne til å finne frem i ukjent terreng

SITATER

menneskene gjør klokt i at betro sig til disse «stifindere» og bakkeklyvere, hvis orienteringsinstinkt er bedre end nogen indianers (Øvre Richter Frich *Slangeblomsten fra Magdala* 121 1927)

Jakob Kringlen gikk foran og det var tydelig at han likte seg i rollen som stifinner og veiviser (Terje Stigen *Krigen* 80 1989)

OVERFØRT vandreren Dantes forhold til stifinneren Virgil (Trond Berg Eriksen *Reisen gjennom helvete* (2000) 245)

1.1 **OVERFØRT** foregangsperson; banebryter

2 speider på et visst alderstrinn (oftest ca. 9–10 år) | jf. vandrør, rover

Stifinnertida er nå

Har interiørarkitektene gode nok kart og kompass for å finne fram?

En stifinner¹ er en person med god evne til å finne frem i ukjent terreng. Det er en foregangsperson og en banebryter. Dette er egenskaper som er virkelig gode å ha i den tida vi er inne i nå: En tidlig fase av en nær altomfattende omlegging til lavutslippssamfunnet der vi som er yrkesaktive nå har en sentral rolle.

Stifinneranalogien fungerer også hvis vi ser over til speidernes verden et lite øyeblikk. Der er stifinnere de speiderne som er 11–13 år. Ordet stifinner betyr i speiderbevegelsen at barna er klare til å tilegne seg kunnskaper og ferdigheter som er viktige for å klare seg som speider. Disse kunnskapene inkluderer praktiske ferdigheter, det å bli bevisst på mulighetene til å påvirke samfunnet, å utvikle sitt moralske kompass og å oppøve evnen til å se utenfor seg selv. Når en speider er blitt litt eldre, 14–16 år, da er de

ikke stifinnere lenger. Da er de blitt vandrere. Vandrerne er mer selvstendige, de kan finne egne interesseområder og løsninger, og de utforsker og tar initiativ til og ansvar for egen læring.

Overført tilbake på interiør- og byggfagene, så er det stifinneregenskapene vi nå øver oss på og prøver å finne form på og et fellesskap i, for å etterhvert kunne bli vandrere som får pilotprosjekter og testing til å bli varig storskalapraksis.

For det er virkelig mange stier som skal gås opp i denne samfunnsomstillingen. Blant annet vil interiørfaget selv i stigende grad bli regulert. Da skal regelverket omsettes i praktiske løsninger som fungerer over tid. Og selv om vi skulle klare å lage oss gode nok verktøy, altså gode nok kart og kompass hvis vi fortsetter i analogien om stifinneren, så må vi også kunne bruke verktøyene skikkelig og sikre at vi klarer å videreutvikle dem.

På den ene siden har mange kontorer og enkeltaktører allerede gjort seg erfaringer både på CO₂-reduksjon, ombruk, redesign og nye materialer. På den andre siden er dette feltet fortsatt nytt, alle føler seg fram, og det er få svar med to streker under.

Kombinasjonen av kunnskapsheving og det å holde tritt med regelutviklingen er med andre ord det som gjelder.

UFF: UNNGÅ – FLYTTE – FORBEDRE

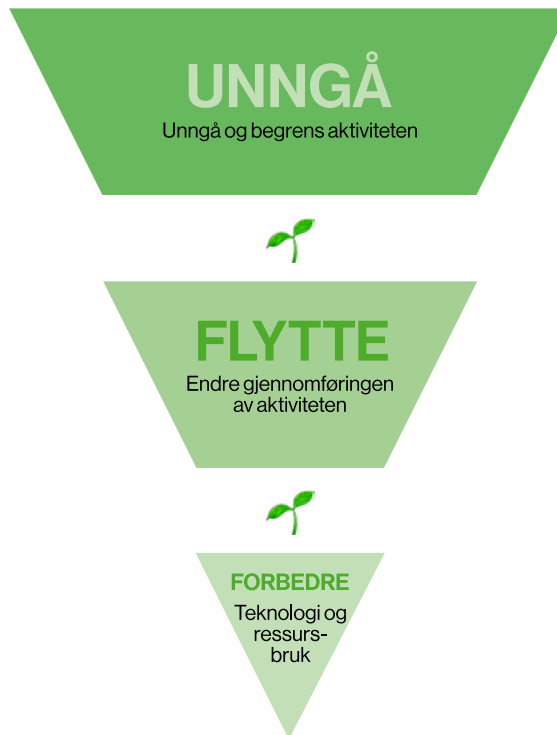
En svært viktig og retningsgivende rapport kom rett før jul i fjor: *Omstilling til lavutslipp Veivalg for klimapolitikken mot 2050*, av Klimautvalget 2050 (NOU 2023: 25).

Her anbefaler de at alle samfunnssektorer tar i bruk et rammeverk laget av FN klimapanel for omstillingen til et lavutslippssamfunn. Dette rammeverket heter UFF: Unngå – flytte – forbedre. Her har tiltakene for å unngå utslipp alltid høyeste prioritet. Ofte er det slik at de største

1 Det Norske Akademis ordbok, <https://naob.no/ordbok/stifinner>

FAGARTIKLER →
STIFINNERTIDA ER NÅ →
HAR INTERIØRARKITEKTENE GODE NOK
KART OG KOMPASS FOR Å FINNE FRAM?

TEKST → KIRSTI SVENNING,
NR. 17 – BÆREKRAFTNETTVERK
FOR INTERIØRARKITEKTUR
OG VIRVLE SA

utslippene interiørarkitekter har kommet fra innkjøp av nyprodusert inventar og møbler.

I vår kontekst kan en modell for UFF dermed se slik ut (merk at eksemplene ikke er utfyllende, her er det mange muligheter for kreativitet):

- **UNNGÅ** – Ikke kjøp inn nyprodusert inventar, overflater og møbler, kjøp mindre og sjeldnere.
- **FLYTTE** – Ombruk mer, reparer mer, lag deleordninger, lei i stedet for å kjøpe.
- **FORBEDRE** – Kjøp miljøsertifiserte produkter, energieffektiveriser løsningene du har.

UFF-rammeverket bygger på at man så langt det er mulig skal unngå aktiviteten eller handlingen som gir utslipp. Dette kan for eksempel være å reise mindre med fly, la være å kjøpe inn nyproduserte møbler, eller la være å rive et eksisterende bygg. Det kan også være å la ting stå, altså la være å bytte vegger, gulv og overflater, og ikke endre på planløsningen. Hvis dette ikke er mulig, skal man flytte aktiviteten, det vil si endre måten den blir gjennomført på. Et eksempel på dette kan være å ta tog i stedet for fly for kundemøter, eller ombruke møbler i et allerede eksisterende bygg. Dersom det verken er mulig å unngå eller flytte, skal man forbedre. Dette dreier seg ofte om teknologiforbedringer eller mer effektiv ressursbruk. Det kan være å bruke elbil i stedet for en bil som går på fossilt drivstoff, sørge for strømsparingstiltak, sensormålinger for å justere energi- eller ressursbruk, eller å samordne med andre i et prosjekt så utstyr og transport deles på mange og blir billigere og mer effektivt for alle. Tiltak for å unngå utslipp har høyest prioritet, og bør være utgangspunktet for alle vurderinger.

Er det noe vi trenger i vår tid med krig, klimakrise og vaklende demokratier, så er det å tenke nytt om gamle ting, altså trenger vi innovasjon. Store norske leksikon definerer innovasjon slik: å fornye eller lage noe nytt som skaper verdi for virksomhet, samfunn eller innbyggere. Formen er eksperimenterende og løsningen er ikke kjent på forhånd.

Vi må innovere med kløkt og innenfor planetens tålegrenser, og med framtidens generasjoner i tankene. Det er lettere sagt enn gjort, for vi har en innmari dårlig track record på akkurat det. Det vi er best på som mennesker er det motsatte: kortsiktighet, umiddelbar tilfredsstillelse og nåtidfokus. Ikke bare innenfor byggenæringen så klart, men på samfunnsnivå. Omstillingen er derfor i stor grad en mental øvelse hos hver og en av oss.

STORE KUNNSKAPSHULL Å TETTE

«Noen må kunne mye, mens mange må kunne noe». Dette er en av konklusjonene i Kompetansebehovsutvalgets rapport om grønn omstilling (*Temarapport 1/2023*). De fastslår at svært mye av kompetanseutviklingen for grønn omstilling må skje blant oss som allerede er i arbeid.

De samfunnsendringene vi står overfor de nærmeste årene stiller med andre ord store krav blant annet til kompetanseutvikling og omstilling på arbeidsplassene. Den gode jobben som skjer i utdanningsinstitusjonene er ikke nok. Ja, de unge generasjonenes kunnskap om bærekraft, sirkulærøkonomi, naturressurser, naturrestaurasjon og klima står sentralt, men de kommer ingen vei hvis ikke vi som er voksne og yrkesaktive også skjerper oss noe kraftig.

Vi må gjøre store endringer i måten vi driver bedriftene våre på. Hvordan produktene lages og hvilke produkter vi kjøper inn. Og vi må øke miljøambisjonene og gjennomføringsevnen i prosjektene vi er involvert i. Vi må bygge grønne muskler, opparbeide evnen til å stille spørsmål, og trene oss på hvordan vi møter de svarene vi får.

Det blir viktig at vi klarer å løfte blikket og tenke lenger og større. Hvis interiørfaget skal være med å forme hvordan egen bransje skal reguleres, så må store og små kontorer og nettverk sende høringsinnspill, føre aktiv dialog med ulike aktører samt tenke praktisk og regulatorisk helt samtidig. Det er noe av det Nr. 17 – bærekraftsnettverk for interiørarkitektur håper å kunne bidra enda mer aktivt og konkret til i tida som kommer.

NR. 17 VIL HA MED FLER OG GJØRE MER

Tre år inn i historien til Nr. 17 har vi vokst på flere måter. Vi er blitt en større gruppering i Oslo, Bergen og Arendal, og vi har fått en studentgruppe hos Høyskolen Kristiania. Vi har vokst oss sammen rent faglig, og vi har lært oss mye nytt og stilt spørsmål til det bestående sammen. Vi er mer utålmodige, mer oppfinnsomme og mer lekne enn før.

Noe av det vi har bidratt til er å gjennomføre flere konkrete prosjekter å fortelle hverandre om. Og vi har vært med å skape lavere terskel for å dele interne prosesser og usikkerheter. Det er fortsatt en del å gå på, så klart. For det å lage en delekultur er ikke gjort over natta i en bransje som er vant til spisse albuer og konkurranse om oppdrag. Men jammen har vi kommet et stykke!

Kunnskap og erfaring vokser i trappetrinn. Oftest i seige, nokså langvarige trappetrinn. Vi har nådd et nytt trinn i år. Etter nær tre år med dugnadsdrevet aktivitet har Nr. 17 gått fra å være løst og uforpliktende sammensatt til å bli en forening med organisasjonsnummer, årsmøte og medlemskontingent. Neste steg er å sikre en årlig grunnfinansiering som gjør at vi kan skalere aktiviteten og kjøre på med ny giv. Vi skal med andre ord jobbe for å bli stadig mer profesjonelle, og i enda større grad bidra til å forberede interiørfaget. Slik skal vi få hele verdikjeden til å ta aktiv del i og bli gode aktører i den grønne omstillingen. Og vi skal jobbe tettere med andre nettverk og organisasjoner som vil det samme som oss.

Vi har fått et faglig momentum som vi ønsker å ta inn i en ny og mer profesjonell fase med fornyet kraft. Vi ser at vi har oppnådd en posisjon som påvirker og referansepunkt, som jevnlig blir kontaktet av mange typer aktører for faginnspill. Denne posisjonen ønsker vi å forvalte på en mer bedre og mer effektiv måte, til det beste for alle som er opptatt av god og bærekraftig interiørarkitektur.

Modenheten har satt inn i mye større grad. I starten diskuterte vi mye usikkerhet og retning, og mange famlet en del med lav forståelse omkring behovet for å måle og dokumentere. Nå ser vi imidlertid at vi er kommet dit hvor suksesskriteriene handler om stor materialforståelse og å oppnå en

En av designaktørene som er aktiv på eksportfeltet er Novooi. De samler et kuratert utvalg med over 100 formgivere og produsenter av norsk design og kunsthåndverk på en digital plattform for å øke synlighet og salg. De er i ferd med å danne et bedriftsnettverk med felles visjon, mål og tiltak for økt formidling og fremme av norske kvalitetsprodukter.
novooi.com

Fra lanseringen av Nr. 17 SØR i februar 2024.

ombruksgrad som er så stor og så varig som mulig.

Vi har kanskje kunnet gå raskere fram. Eller annerledes. Eller mer systematisk. Men det som har vært og er kjernen i Nr. 17 er at vi vokser organisk og prøver å ivareta entusiasmen og gleden over å kunne være med å transformere et fag og endre et voldsomt høyt forbruksmønster.

I likhet med andre endringsnettverk, for eksempel de som har vokst ut fra Nasjonal kunnskapsarena for ombruk i byggenæringen, har heller ikke vi noe ønske om å være en evigvarende størrelse. Nr. 17 finnes så lenge det er bruk for oss, så lenge omstilling til sirkulære, klimavennlige og naturomtenksomme praksiser ikke er noe de fleste som har befattning med interiørarkitektur driver med sånn til hverdags.

Vi har økt modenheten vår, men parallelt med dette har det kommet reguleringer, krav og veiledninger som gjør at vi må holde oss skjerpet og påkoblet i stadig større grad. Likevel er interiørfaget fortsatt ikke regulert i særlig grad. Interiørarkitektur blir fortsatt ikke regnet med i et byggs klimaavtrykk. Det finnes fortsatt ikke kriterier for interiørarkitektur hos FutureBuilt. Det er fortsatt lav anerkjennelse for den faseovergrepene rollen som interiørarkitekter har gjennom et byggs levetid. Fortsatt er det altså mye ugjort, og mye å jobbe videre med.

En av de nye reglene som faktisk også

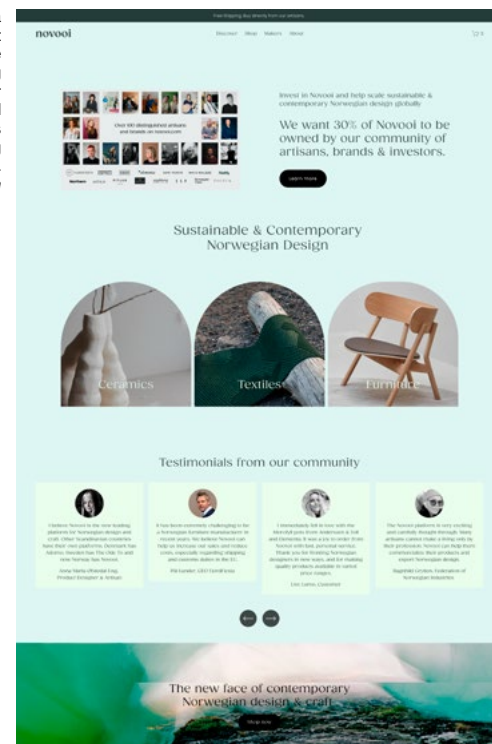
gjelder interiør, er kravet om minimum 30% vektning av klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser. Satt sammen med kriterieveviseren på anskaffelser.no er det mange måter å bruke dette kravet på også hvis du ikke er en statlig aktør. Prinsippene og retningsvalgene der er et godt startpunkt for å finne nye veier fram, også når det ikke er så mange andre regler å forholde seg til. Og da må vi se det som en mulighet, ikke en begrensning. Omstilling trenger litt optimisme for å slå rot.

Disse mellomrommene som foreløpig finnes i byggenæringen og i lovverket gir altså en mulighet for interiørarkitektene til selv å kunne være med på å utvikle retning og etablere en bransjepraksis som monner. En retning der interiørfaget kan bli et foregangsfag for lavutslipp, ombruk og naturressurshensyn. Det er dette rommet Nr. 17 vil være med å prege i tida framover.

ALLTID BEREDT!

På veien mot lavutslippssamfunnet er det verdt innsatsen å snu eksisterende praksis på hodet og se om nye løsninger kommer opp. Kanskje finner vi nye måter å gjøre gamle ting på.

Og hvis vi går tilbake til speidernes verden en liten stund, så er det jo kjent at deres valgspråk er «Alltid beredt!». Det å være beredt betyr at de alltid skal være klare til å gjøre en innsats. Og for at de skal være det, så må hver enkelt speider sørge for å skaffe seg tilstrekkelig med

kunnskaper og ferdigheter til å kunne løse de oppgaver som kreves. Speiderne snakker om at en måte å holde seg beredt på er å tenke ut hva som skulle kunne inntreffe der du ferdes, og øve deg opp til å takle de aktuelle situasjonene.

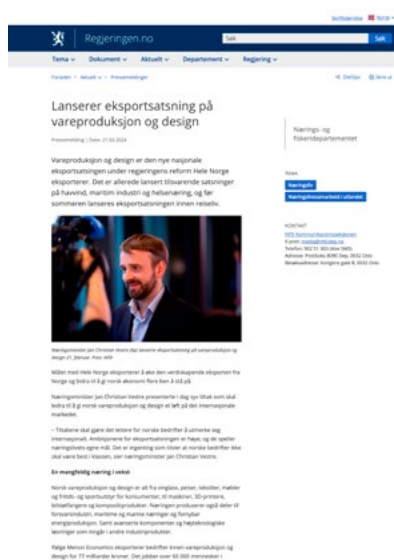
Hvordan kan alle aktører langs interiørarkitektorens verdikjede alltid være beredt for å takle ulike scenarier i fagomstillingen?

Igjen handler det om at vi må hjelpe hverandre med å lykkes. Uansett hvor i verdikjeden vi befinner oss, må vi sette krav til oss selv, være tydelige omkring prioriteringene og beslutningene vi tar og snakke med produsenter og oppdragsgivere. Og så må vi samle oss på tvers for å jobbe politisk for å påvirke politikerne basert på god praksis og ønsket retning slik at de framtidige reglene blir både effektive, bransjenære og gode for kloden og oss.

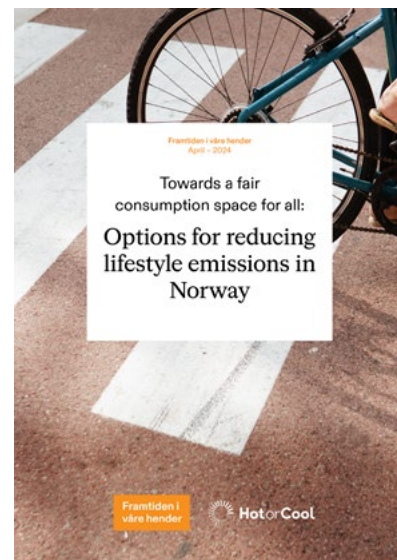
Interiørarkitekter kan bidra til å virkeliggjøre omstillingen og bidra til at den går raskere. De kan snakke med leverandører og produsenter og etterspørre om de har kontroll på verdikjeden sin, bruker miljøsertifiserte eller biologisk nedbrytbare materialer, lager reparerbare og varige produkter og møbler. Behovet for samordning, overblikk, systemtilnærming og tverrfaglighet er stort – men det er bare på den måten vi kan finne fram til de løsningene vi trenger.

klimamonitor.dk

www.regjeringen.no
Eksportsatsingen er lagt opp som et offentlig-privat samarbeid med bidrag fra både staten og næringslivet, og Innovasjon Norge har bare i 2024 fått 20 millioner kroner til å gjennomføre satsingen.

Forside fra rapporten *Towards a fair consumption space for all: Options for reducing lifestyle emissions in Norway*, april 2024. Utgitt av FIVH/Hot or Cool Institute i Berlin.

I Danmark er det noen² som tar til orde for å frede alle bygninger, for deretter å ha som utgangspunkt å passe på husene og eiendommene våre. Hva skjer hvis utgangspunktet er at vi ikke skal rive, ikke bygge nytt, og ikke fjerne bygningskulturarv? I en tid med akutt klimakrise, hvorfor er det utenkelig at vi skal forby det å forbruke unødvendig eller generere avfall og CO₂-utslipp? Er det mulig å snu praksis helt rundt, legge opp til ombruk av hus og hjem og dermed måtte søke om dispensasjon for å rive bygg?

Misforstå meg rett, jeg mener ikke at freding er en nøkkel for alt alltid. Noen ganger når et bygg fredes begrenses også bruken, og setter transformasjon eller ny bruk i så trange rammer at det fredede bygget ikke blir interessant å kjøpe eller gjøre noe med. Men som tankeeksperiment og perspektivendring for debatten har radikale synspunkter definitivt noe for seg. For hvis vi ikke tør å tenke nytt og utenfor boksen, hvordan skal vi ellers få til de gode livene og et blomstrende næringsliv i lavutslippssamfunnet?

EKSSPORTSATSING SOM OMSTILLINGSMOTOR?

«Hele Norge eksporterer» heter regjeringssatsingen som i mars i år fylte to år. Det ene satsingsfeltet er design og ferdigvare, noe som også inkluderer møbler

og inventar av alle slag. Jeg opplever at det er en litt ukjent satsing i bransjen, særlig for bedrifter som ikke er medlem av Designindustrien, som er en del av Norsk Industri. Men satsingen vil få stor betydning for inntjening og interiørfagets utvikling framover. Eksportsatsingen er lagt opp som et offentlig-privat samarbeid med bidrag fra både staten og næringslivet, og Innovasjon Norge har bare i 2024 fått 20 millioner kroner³ til å gjennomføre satsingen.

En av designaktørene som er aktiv på eksportfeltet er Novooi. De samler et kuratert utvalg med over 100 formgivere og produsenter av norsk design og kunsthåndverk på en digital plattform for å øke synlighet og salg. De er i ferd med å danne et bedriftsnettverk med felles visjon, mål og tiltak for økt formidling og fremme av norske kvalitetsprodukter. Kunnskapsdeling og ønsket om å skape gode rammevilkår for vekst, relasjonsbygging og samarbeid står sentralt for dem.

Novooi er i utgangspunktet bare en distributør, men ønsker samtidig å ta en posisjon for bærekraft og sirkularitet gjennom hele verdikjeden til norsk design og kunsthåndverk når produktene skal ut i verden. Dette klarer de ikke på egen hånd, så her må interiørarkitekter, designere og håndverkere hjelpe til. For eksempel kan dette gjøres gjennom å bidra til å stille krav til norske produsenter om å

dokumentere materialvalg, ombrukbarhet, produksjonsdokumentasjon og CO₂-utslipp når dere handler. Vi gjør hverandre bedre gjennom å være nysgjerrige og åpne. Og Novooi kommer sikkert ikke til å være alene på feltet så lenge, her som ellers må det sunn konkurranse til.

Norges største eksportmarked er EU. Og EU setter stadig strengere miljøkrav til nye produkter som skal selges på det åpne markedet. Men den norske nasjonale eksportsatsingen skal også satse i land og regioner der modenheten på miljøområdet ikke er like sterkt. Så dermed er det en klar risiko for at en del aktører kan ende opp med å velge å eksportere til disse markedene uten selv å gjøre endringer i grønn retning.

På toårskonferansen for «Hele Norge eksporterer» traff jeg på tidligere næringsminister Vestre. Jeg spurte om han kunne forsikre meg om at denne store eksportsatsinga virkelig blir en motor for grønn omstilling hjemme, og han svarte med entusiastisk tydelighet: «Ja, virkelig! Det er hele poenget! Men vi har kommet innmari seint i gang, så det er mye å ta igjen. Men det blir bra altså!»

Så gjenstår det å se om den nye næringsministeren Cecilie Myrseth er like tydelig i sine prioriteringer og om hun klarer å gjennomføre det. Vi kan bare håpe. Og arbeide målrettet så regjeringen ikke glemmer løftet sitt.

2 <https://klimamonitor.dk/debat/art9864124/Vi-b%C3%B8r-udvide-fredning-af-bygninger-for-b%C3%A5de-klimaets-og-bygningsarvens-skyld>

3 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/lanserer-eksportsatsning-pa-vareproduksjon-og-design/id3026291/>

THE TIMES THEY ARE A-CHANGING'

Om politikken og lovverket ikke alltid er så tydelige eller lette å forstå, så begynner folkedypet å røre på seg. I starten av året kom resultatene fra en global undersøkelse⁴ der 130 000 mennesker i 125 land deltok. Den viser en overveldende støtte til å innføre umiddelbare klimatiltak.

Så mange som 7 av 10 sa seg villig til å gi 1 prosent av inntektene sine for å bekjempe klimaendringene. Og at 9 av 10 av de spurte mener at innbyggerne i eget land må gjøre mer for å bekjempe klimaendringene. Ikke minst kom det fram at 9 av 10 krever at politikerne innfører klimatiltak og handler nå.

Det er vanskelig å komme nærmere et globalt folkekrav om akutt klimahandling.

Spesielt blir dette bildet tydelig i land som selv er utsatt for klimaendringer. På tross av de oppmuntrende tallene i besvarelsene, dokumenterer undersøkelsen at verden er i en tilstand de kaller «pluralistisk ignoranse». Altså det vi på norsk kanskje kan kalle mangfoldig ukunnskap. Det er måten vi undervurderer andre menneskers evne til å handle, til å endre seg, til å gjennomføre omstillingen. Denne tysk-danske undersøkelsen konkluderer med at gapet mellom mennesker som er individuelt orienterte og de av oss som er kollektivt anlagt, er en av de største hindringene for bred støtte til politisk effektiv klimahandling.

Forskerne konkluderer med at å fortsette å snakke om og spre kunnskap om den store globale enigheten som er på klimaområdet er av kritisk viktighet for å kunne klare å komme opp med svar og tiltak som monner.

I vinter kom også to store undersøkelser⁵ som beskriver nordmenns holdninger til bærekraft og klima. Resultatene peker i samme retning som den globale undersøkelsen.

Sustainable Brand Index sier i sin rapport at bærekraft er blitt «den nye normalen» for norske og europeiske forbrukere. Og at til tross for krig og dyrtid er nordmenn like

opptatt av bærekraft nå som før, men nå er det blitt flere som også snakker om klima enn det har vært i tidligere undersøkelser.

I Forbruker- og bærekraftsundersøkelsen utført av Opinion AS, sier så mange som 6 av 10 at de minst kan halvere sitt personlige forbruk, og like mange etterspør strengere politisk regulering. I tillegg mener 9 av 10 at de kan redusere forbruket sitt uten at det går ut over livskvaliteten deres.

Det er jo nesten ikke til å forstå, tenk at så mange nordmenn mener de har rom til å halvere forbruket sitt! Det ville jo monne voldsomt fra ett år til et annet, dersom det hadde blitt gjennomført. Ifølge FNs beregninger vil endringer i atferd og levemåter kunne redusere de klimagassutslippene med mellom 40 og 70 prosent.

Hvis vi gjennomførte holdningsundersøkelser som dette i interiørfaglige kretser, hva ville resultatet bli? Kan vi tenke oss en hverdag der målet er å halvere kontorets forbruk? Der vi reparerer det vi har, passer på at fast og løst inventar lever lenger og tas vare på, der vi erstatter nyinnkjøp med bruktkjøp eller ombruk? Det er mange gode eksempler – også i denne årboka – på at prosjekter gjennomføres med nettopp lavt forbruk og lavt klimaavtrykk som mål.

Alle aktører må gjøre sitt – og alle kan bidra. Og når hvermannen er opptatt av det, når det begynner å bli vanlig, ja da når vi kanskje snart til et sted der klima-, ressurs- og naturhensyn ligger som et premiss for langt de fleste beslutninger og investeringer.

I anledning Framtiden i våre hendes (FIVH) 50 årsjubileum i slutten av april lanserte de, sammen med tenketanken Hot or Cool Institute i Berlin, rapporten *Towards a fair consumption space for all: Options for reducing lifestyle emissions in Norway*⁶.

Rapporten starter med FIVHs grunnlegger Erik Dammanns ord fra 1974:

«Hvis vi som allerede lever i overflod, skal ha ytterligere rikdomsvekst som mål, vil vi ikke bare ta livsgrunnlaget fra verdens fattigste, vi vil også ødelegge den planeten som skal livnære oss alle. Og til syvende og sist vil vi også ødelegge oss selv, vår

livsglede og vår medmenneskelighet.»

Konklusjonen fra rapportens analyse er da også klokkeklar: Vi vil ikke være i nærheten av å nå klimamålene hvis vi utelukkende lener oss på effektivisering og teknologitiltak. Vi er helt avhengig av tiltak som effektivt kutter overforbruket gjennom å endre måten vi lever på i dag.

Det er langt fra bare forbrukere og enkeltpersoner sine holdninger og handlinger som er i endring. Lovverket både lokalt, nasjonalt og regionalt er i voldsom forandring. EU-direktivene *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*, *Empowering consumers in the green transition directive* og etter hvert *Green claims directive* blir rullet ut og implementert både i Europa og her hjemme, blir det vanskeligere og dyrere å grønnvaske samtidig som forbrukerne får flere rettigheter. Dermed blir det enklere for bedrifter og forbrukere å ta grønne valg. Og bærekraftsrapportering blir nå sidestilt med økonomisk rapportering for alle store bedrifter. Det finnes med andre ord ikke en eneste næringslivstopp eller byråkrat som ikke nileser EU-direktiver på senga for tida for å stå bedre rustet i egen virksomhet.

Med andre ord: Folk og regelverk fører verden framover. Det kan være greit å huske på i krise- og krigstid.

Vi skal finne mange stier i tida framover for å klare klimamålene og bidra med det vi kan. Noen stier skal vi la forbli urørte, andre skal vi trække opp. Omstillingsarbeidet er litt som et orienteringsløp der oppgaven er å ta seg fram fra start via postene i riktig rekkefølge til mål. Nøkkelen til å finne fram med kart og kompass er å bruke kompasset til å rette kartet inn mot nord, slik at du direkte kan sammenligne det du ser på kartet med det du ser i terrenget. I interiørarkitekturens tilfelle er det langt flere verktøy å holde styr på enn bare kart og kompass, og kartet stemmer ikke alltid med terrenget.

Vi befinner oss i et uoppdaget og ubeskrevet land. Men vi er der sammen. Og sammen kan vi tegne opp kartet med alle de stiene som er gode å gå på sånn at veivalgene blir mye lettere for de som kommer etter oss. 🌱

4 Andre, P., Boneva, T., Chopra, F. et al. Globally representative evidence on the actual and perceived support for climate action. *Nat. Clim. Chang.* 14, 253–259 (2024). <https://doi.org/10.1038/s41558-024-01925-3>

5 Sustainable Brand Index™ og #Forbrukerogbærekraft fra Opinion AS. <https://www.opinion.no/rapporter/forbruker-og-baerekraft>

6 <https://www.framtiden.no/filer/dokumenter/Rapporter/2024/fivh-lifestyle-emissions-norway-0424.pdf>